

O'QUVCHILARGA TA'LIM TARBIYA BERISH JARAYONIDA INTEGRATSION METOTLARDAN FOYDALANISH.

Mirzaraxmonova Maftuna Ibroximjon Qizi ¹

¹ Is'hoqxon Ibrat nomidagi Namangan davlat
chet tillari instituti

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 23.01.2025

Revised: 24.01.2025

Accepted: 25.01.2025

KALIT SO'ZLAR:

integratsion
yondashuv, ta'lim
tarbiya, o'quvchilar,
o'qitish metodlari,
fanlararo bog'liqlik,
ta'lim jarayoni.

Ushbu maqolada integratsion yondashuv asosida o'quvchilarga ta'lim-tarbiya berishning asosiy metodlari yoritilgan. Integratsion ta'lim turli fanlarni uyg'unlashtirib, o'quvchilarda chuqur va tizimli bilim shakllantirishga yo'naltirilgan. Mazkur yondashuv zamonaviy ta'limda muvaffaqiyatli qo'llanilib, o'quvchilarning mantiqiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda yordam beradi.

KIRISH. Integratsion yondashuv zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismiga aylanib, o'quvchilarda bilimlarni o'zaro bog'lab o'rganish ko'nikmasini shakllantirishga xizmat qilmoqda. An'anaviy ta'lim uslubida o'quvchilar ko'pincha fanlarni alohida o'rganadilar, bu esa bilimlarni ajratilgan holda qabul qilishga olib keladi. Integratsion yondashuv esa o'quvchilarga fanlararo bog'liqlikni ko'rsatib, bilimlarni tizimli ravishda o'zlashtirishni o'rgatadi. Mazkur maqolada integratsion yondashuvning ta'lim-tarbiyadagi ahamiyati, o'qitish metodlari va ularning o'quvchilarga ta'siri haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Integratsion yondashuvning mohiyati Integratsion yondashuv, avvalo, bilimlarni alohida-alohida emas, balki o'zaro bog'liqlik va uyg'unlikda o'rganishni nazarda tutadi. Ushbu yondashuv o'quvchilarga mavzularni kengroq qamrovda tushunish imkoniyatini beradi. An'anaviy ta'lim tizimida ko'pincha fanlar alohida o'qitilib, har biri o'z yo'nalishi bilan

chegaranib qoladi. Integratsion yondashuv esa o'quvchilarga turli fanlar orqali umumiy tushunchalarni shakllantirish va bilimlarni yagona tizim sifatida qabul qilish imkonini beradi. Masalan, tabiiy fanlar (biologiya, kimyo, geografiya va fizika) birgalikda o'rganilganda, o'quvchilar atrof-muhit bilan inson faoliyati o'rtasidagi bog'liqlikni yanada chuqurroq tushunadilar.

Integratsion yondashuv asosidagi ta'lim-tarbiya metodlari

Integratsion yondashuv asosida ta'lim berishda bir qator samarali metodlardan foydalaniladi. Ularning barchasi o'quvchilarni mavzularni kengroq, chuqurroq va turli nuqtai nazardan ko'rib chiqishga o'rgatadi.

Loyiha metodikasi

Loyiha metodikasi o'quvchilarda mustaqil fikrlash va amaliy yechimlar topish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu metod orqali o'quvchilar biror mavzuni chuqurroq o'rganish uchun loyiha ustida ishlaydilar. Misol uchun, ekologik muammolar bo'yicha loyiha o'tkazishda o'quvchilar kimyo, biologiya va geografiya fanlaridagi bilimlarni birlashtirib, atrof-muhitni asrashning muhimligini anglaydilar. Bu jarayonda o'quvchilar mavzular o'rtasidagi bog'liqlikni mustaqil tahlil qilib, o'z ilmiy kashfiyotlarini amalga oshiradilar.

Guruhiy faoliyat

Guruhiy faoliyat o'quvchilarni birgalikda ishlashga, fikr almashishga va umumiy yechimlar topishga o'rgatadi. Bunday faoliyatda o'quvchilar turli nuqtai nazarlarni o'rganib, muammolarni birgalikda hal qilishadi. Masalan, tarix va geografiya fanlari bo'yicha loyiha o'tkazilayotganda, o'quvchilar mamlakatlarning rivojlanishi, urushlar va ijtimoiy o'zgarishlarni chuqur tahlil qilib, tarixiy jarayonlarning hozirgi zamonga ta'sirini tushunib yetadilar.

Amaliy mashg'ulotlar va tajribalar

Amaliy mashg'ulotlar o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliy jihatdan sinovdan o'tkazish imkoniyatini beradi. Bu metod yordamida ular o'zlari o'rganayotgan bilimlarni kundalik hayotda qo'llash ko'nikmasini shakllantiradilar. Masalan, kimyo va fizika fanlarini integratsiyalash orqali turli laboratoriya tajribalarini o'tkazish mumkin. Bu tajribalar orqali o'quvchilar moddalar o'rtasidagi o'zaro ta'sirlarni va fizik qonuniyatlarni tushunishadi, ularni real vaziyatlarda qo'llashni o'rganadilar.

Case-study (vaziyatni tahlil qilish)

Case-study metodi o'quvchilarga real hayotdagi muammolarni tahlil qilish va ularga yechim topish imkoniyatini beradi. Ushbu metod orqali o'quvchilar, masalan, iqtisodiy

muammolarni yechishda iqtisodiyot va matematika fanlaridagi bilimlarni uyg'unlashtirib, turli yo'nalishlarda amaliy ko'nikmalarni rivojlantiradilar. Bu yondashuv o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammolarni kompleks tarzda o'rganish va tahlil qilish kabi ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradi.

Integratsion yondashuvning o'quvchilar rivojlanishiga ta'siri

Integratsion yondashuv asosida o'qitiladigan o'quvchilar bilimlarni faqat o'rganishdan tashqari, ulardan qanday foydalanishni, ularni real hayotiy vaziyatlarga tatbiq qilishni o'rganadilar. Ushbu yondashuv orqali o'quvchilar o'rgangan bilimlarini boshqa fanlar bilan bog'laydi va turli sohalarda amaliyotga tatbiq etadi. Masalan, biologiya va ekologiya sohalaridagi bilimlarni kimyo va geografiya bilan uyg'unlashtirib o'rganish orqali o'quvchilar tabiat va inson faoliyati o'rtasidagi o'zaro ta'sirni chuqurroq anglaydi. Bu yondashuv ularning keng qamrovli dunyoqarashga ega bo'lishlariga, o'zlarini turli sohalarda tajribali va bilimdon his qilishlariga yordam beradi. Integratsion yondashuvning asosiy afzalliklaridan biri shundaki, u o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tahlil qilish va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. O'quvchilar o'zlari duch kelayotgan vaziyatlarda turli bilimlarni sintez qilishni o'rganadilar, bu esa ularga hayotiy muammolarni samarali hal qilish imkoniyatini beradi. Misol uchun, iqtisodiy muammolarni yechish, atrof-muhitni asrash va ijtimoiy muammolarga yechim topishda o'quvchilar bir nechta fanni birgalikda qo'llab, yanada chuqurroq va to'liq yechim topishga o'rganadilar.

Xulosa

Integratsion yondashuv zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarni kompleks fikrlashga, o'zaro bog'liqliklarni ko'rib chiqishga va mustaqil bilim olishga o'rgatadi. Mazkur yondashuv orqali bilimlar nafaqat chuqur o'zlashtiriladi, balki o'quvchilar hayotiy ko'nikmalarni shakllantiradilar. Integratsion yondashuv asosida ta'lim olish o'quvchilarni kelajakda turli kasb va faoliyat sohalarida muvaffaqiyatli bo'lishlariga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Dewey, J. (1938). Experience and Education. New York: Macmillan.
2. Beane, J. A. (1997). Curriculum Integration: Designing the Core of Democratic Education. New York: Teachers College Press.
3. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.
4. Jacobs, H. H. (1989). Interdisciplinary Curriculum: Design and Implementation. Association for Supervision and Curriculum Development.
5. Drake, S. M., & Burns, R. C. (2004). Meeting Standards Through Integrated Curriculum. ASCD.